

תורה אור • פרשת בראשית • מאמר 10

בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן...

”בעטרה שעטרה לו אמו”

המצוות, הנעשות באמצעות דברים גשמיים ונחותים, נעשות לכתר הממשיך את רצונו ותענוגו של ה'; לעת עתה התענוג הזה נסתר ומעורר שמחה, אך לעתיד לבוא הוא ייראה ויביא תענוג ממשי.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likuteitorah.com/he/torah-ohr/bereishis/10/

הנקודה

המצוות, הנעשות באמצעות דברים גשמיים ונחותים, נעשות לכתר הממשיך את רצונו ותענוגו של ה'; לעת עתה התענוג הזה נסתר ומעורר שמחה, אך לעתיד לבוא הוא יראה ויביא תענוג ממשי.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר קורא את הפסוק משיר השירים ג, יא, ביטוי אחר ביטוי. ה"עטרה" היא תרי"ג המצוות, המגיעות לכתר, שלמעלה מהשתלשלות; כשם שאבנים טובות יקרות משום שאבן דוממת מאירה, כך המצוות ממשיכות את הכתר מפני שהחומר הגשמי, לאחר בירורו באמצעותן, מתבטל לפני ה'. לפי המשנה, "יום חתונתו" הוא מתן תורה, שהמשיך את חכמת ה' ואת התענוג שכתוך רצונו, ו"יום שמחת לבו" הוא בית המקדש. לאחר מכן מבחין אדמו"ר הזקן בין שמחה לתענוג: אדם עשיר שמח באוצר שאינו יכול לראות, אך תענוג דורש ראייה. לכן המצוות מביאות כעת שמחה: אנו יודעים שהתענוג של ה' מצוי בהן, אף שאיננו תופסים אותו; גם בית המקדש והתפילה מגיעים רק למציאות האור, ולא לעצמותו. לעתיד לבוא יתגלה התענוג: "וראה". לבסוף, מלכות היא "לבו" של ה', המזרים חיות לעולמות ומקבל בחזרה את עבודתם; הקרבנות פתחו את הלב הזה, דור המבול חסם אותו ("ויתעצב אל לבו"), וקרבנו של נח פתח אותו מחדש.

מבנה

1	כתר המצוות	¶1-2
תרי"ג המצוות הן כתר המגיע לכתר; כשם שאבנים טובות יקרות מפני הפלא שבאבן מאירה, כך מצוות הנעשות בדברים גשמיים ממשיכות את הכתר כאשר החומר מתברר ומתבטל.		
2	החתונה ושמחת הלב	¶3
מתן תורה המשיך את חכמת ה' ואת תענוגו; בית המקדש הוא פתיחת הלב, ואילו הגלות היא כמשל חולי האהבה, שנרפא באמצעות התורה.		
3	שמחה ותענוג	¶4-6
שמחה נובעת מן הידיעה שקיים טוב נסתר, ואילו תענוג בא רק מתוך ראייתו; המצוות, בית המקדש והתפילה מביאים כעת שמחה, ולעתיד לבוא יראה תענוגו של ה'.		
4	לבו של ה', המבול וקרבנו של נח	¶7-8
מלכות היא הלב המחיה את העולמות ומקבל בחזרה את עבודתם; הקרבנות פותחים אותו, דור המבול חסם אותו, וקרבנו של נח פתח אותו מחדש.		

מושגים

כתר/כתר	בירור/בירור
הבחינה שלמעלה מן השכל: רצונו ותענוגו של ה'. תרי"ג המצוות (הערך המספרי של המילה "כתר" הוא 620) ממשיכות אותו.	העלאת החומר הגשמי מקליפת נוגה באמצעות השימוש בו למצווה, כך שהוא מתבטל לפני ה'.

מיין נוקבין ומיין דוכרין מ"ן ומ"ד

ההתעוררות העולה מלמטה וההמשכה האלוקית היורדת כמענה לה; הקרבנות העלו את הראשונה והמשיכו את השנייה.

שמחה ותענוג שמחה ותענוג

שמחה מורגשת על טוב הידוע לאדם אף כשהוא נסתר; תענוג בא רק כשהטוב נראה בפועל.

מלכות כלב מלכות — לב

מלכותו של ה', שבאמצעותה נמשכת חיות לעולמות ואליה חוזרת עבודתם, בדומה לדם הזורם מן הלב ואליו.

קטע 1 • 11-2

כתר המצוות

1 בעטרה שעטרה לו אמו כי מצות התורה הן תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן שהם תרי"ך עמודי אור בחיי כתר ועטרה והוא מה שלמעלה מהשתלשלות.

"בעטרה שעטרה לו אמו": שכן מצוות התורה הן תרי"ג מצוות מן התורה ושבע מצוות מדברי חכמים, שהן שש מאות ועשרים עמודי אור, בחינת כתר ועטרה; וזהו מה שלמעלה מהשתלשלות.

המאמר פותח בפסוק משיר השירים ג, יא, שבו אמו של שלמה המלך מעטרת אותו. ה"עטרה" היא המצוות: תרי"ג מצוות מן התורה ועוד שבע מצוות מדברי חכמים, וביחד שש מאות ועשרים, כמניין המילה "כתר"; לכן המצוות נקראות שש מאות ועשרים "עמודי אור". כתר הוא בחינת רצונו של ה', שלמעלה מסדר ההשתלשלות של העולמות והדרגות.

והנה עד"מ העטרה היא עשויה מאבנים טובות מאירים ומבהיקים מאד והרי גוף האבנים הם רק בחי' דומם אלא שמזככים אותם.¹

והנה, בדרך משל: העטרה עשויה מאבנים טובות המאירות ומנצנצות מאוד; ואף על פי כן, עצם האבנים הוא רק מבחינת הדומם, אלא שמזככים אותן.

כדי להראות כיצד המצוות יכולות ליצור עטרה כזאת, אדמו"ר הזקן פונה לעטרה ממשית. אבני החן שבה נוצצות, אך מצד עצמן הן אבנים בלבד, מן הדרגה הנמוכה ביותר בבריאה — דומם; הן מאירות רק משום שחיתכו וליטשו אותן.

2 ולפי שהוא דבר פלא שהדומם כאבן יאיר² כ"כ ע"כ הם יקרים מאד ולכך ניתן לתכשיט על הראש אעפ"י שהראש מעלתו נכבדת להיות שבו שוכן אור החכמה כו'

ומכיוון שזהו דבר פלא שדבר דומם, כמו אבן, יאיר כל כך, הרי הוא יקר מאוד; ולכן קובעים אותו כתכשיט על הראש, אף שמעלת הראש נכבדה, שכן בו שוכן אור החכמה וכו'.

מדוע אבני חן יקרות כל כך? אין חידוש בכך שגם מאיר, אך אבן חסרת חיים שמאירה היא דבר פלא. לכן משבצים את אבן החן על הראש, אף שהראש הוא האיבר הנעלה ביותר בגוף ומקום משכנו של השכל: דבר נעלה מן השכל עצמו מונח עליו.

וכך המצוות נעשים בענינים גשמיים מבחי' ק"נ אלא ע"י הבירור נעשה זה דבר הפלא שהיש גשמי יהיה בטל לכן נעשה מזה עטרה ובחי' המשכת הכתר והוא לעילא מן שמשא כו':

וכך גם המצוות נעשות באמצעות דברים גשמיים שמבחינת קליפת נוגה, אלא שעל ידי הבירור נעשה דבר פלא זה: שהיש הגשמי נעשה בטל. לכן נעשית מכך עטרה, ונמשכת בחינת כתר, שהיא "למעלה מן השמש" וכו'.

הנמשל הוא שהמצוות נעשות באמצעות דברים גשמיים, כגון צמר, עור ומזון, השייכים לקליפת נוגה — תחום ניטרלי שיכול להיות מופנה לקדושה או להפכה. כשהמצווה מבררת את החומר הזה, ה"יש" הגשמי, הנראה כעומד בפני עצמו, נעשה בטל לה'. הפלא הזה הוא שממשך את בחינת כתר. "למעלה מן השמש" — ביטוי בארמית — פירושו למעלה מן הטבע, בניגוד למה שנמצא "תחת השמש".

קטע 2 • 31

החתונה ושמחת הלב

3 ביום חתונתו זו מ"ת³ כבר מבואר למעלה הטעם שנק' ביום חתונתו שהיא המשכת ח"ע מוחא כו' "ביום חתונתו" — זו מתן תורה. כבר התבאר למעלה הטעם לכך שהוא נקרא "יום חתונתו": משום שבו נמשכת חכמה עילאה, ה"מוח" וכו'.

המאמר ממשיך לקרוא את הביטוי הבא בפסוק על פי המשנה: "יום חתונתו" הוא מתן תורה. במאמר קודם הוסבר שהתורה ממשיכה חכמה עילאה, חכמתו של ה', הנקראת "מוח".

ובזה מתלבש כח התענוג שהוא פנימי הרצון כנ"ל. ושמחת לבו זה בנין בהמ"ק פי' פתיחת הלב נק' שמחת לבו

ובה מתלבש כוח התענוג, שהוא פנימיות הרצון, כנזכר לעיל. "וביום שמחת לבו" — זהו בניין בית המקדש. כלומר, פתיחת הלב נקראת "שמחת לבו",

בתוך אותה חכמה מתלבש התענוג של ה', שהוא פנימיות רצונו. המאמר ממשיך: "שמחת לבו" היא בניין בית המקדש. אדמו"ר הזקן מסביר ששמחה פירושה שהלב נפתח.

משא"כ בגלות נק' חולת אהבה שאין הסיבוב והילוך רוח החיים מהלב אל האברים כדבעי וע"כ אומרת סמכוני כו' ע"י התורה שנק' רפואה כנ"ל.⁴

ואילו בגלות היא נקראת "חולת אהבה", משום שזרימת רוח החיים מן הלב אל האברים אינה מתנהלת כראוי; ולכן היא אומרת "סמכוני" וכו' — באמצעות התורה, הנקראת רפואה, כנזכר לעיל.

בגלות עם ישראל, כלתו של שיר השירים, הוא "חולה מאהבה": כמו גוף שדם אינו זורם בו כראוי מן הלב אל האברים. לכן היא מבקשת "סמכוני", והרפואה היא התורה, שכפי שהוסבר במאמר קודם נקראת רפואה.

קטע 3 • 41-6

שמחה ותענוג

4 והנה התענוג והשמחה לכאורה ענין א' הם אבל באמת ב' ענינים המה כי עד"מ עשיר שיש לו מטמון והנה, לכאורה התענוג והשמחה הם עניין אחד, אך לאמיתו של דבר אלה שני עניינים. משל למה הדבר דומה? לעשיר שיש לו מטמון

כעת אדמו"ר הזקן מבחין בין שתי תחושות שנראות דומות: תענוג ושמחה. הוא ממחיש זאת באמצעות משל על עשיר ועל המטמון שלו.

כסף וזהב באוצרו הוא שמח וטוב לב אעפ"י שאינו רואה אותו וגם אעפ"י שהממון רחוק ממנו כמה מאות פרסאות.

של כסף וזהב באוצרו; הוא שמח וטוב לב אף שאינו רואה אותו, ואף שהממון רחוק ממנו כמה מאות פרסאות

עשיר שמח באוצרו גם כשהוא אינו מביט בו וגם כשהוא נמצא במרחק מאות פרסאות ממנו. פרסה היא מידת מרחק קדומה, שאורכה כמה קילומטרים.

אך להיותו יודע שישנם בשלימות בודאי אעפ"י שמכוסה ונעלם הוא מעיניו עתה ישמח לבו מאד וזהו ענין ומהות השמחה שיכול להיות על הטוב אף כשהוא נעלם ומכוסה מעיניו.

אלא שמכיוון שהוא יודע שהמטמון בוודאי קיים בשלמותו, אף שכעת הוא מכוסה ונעלם מעיניו, לבו שמח מאוד. וזהו עניינה ומהותה של השמחה: אפשר לשמוח על דבר טוב גם כשהוא נסתר ומכוסה מן העיניים

העשיר שמח משום שהוא יודע שהמטמון בוודאי נמצא שם ושלא חסר בו דבר. זהו טבעה של שמחה: אפשר לחוש אותה ביחס לדבר טוב שנמצא מחוץ לטווח הראייה

אבל ענין התענוג והשעשועים אינו אלא דוקא כשרואה הדבר שמתענג ממנו בעיניו ממש כמו שעשוע האב עם בנו הוא דוקא כשרואהו בעיניו

אבל התענוג והשעשוע שייכים רק כאשר האדם רואה ממש בעיניו את הדבר שממנו הוא מתענג. למשל, שעשועיו של אב בבנו; הם דווקא כשהוא רואה אותו בעיניו

התענוג שונה: הוא דורש לראות את הדבר עצמו. אב מתענג על בנו כשהבן נמצא מולו

משא"כ מרחוק אינו שייך תענוג רק שמחה ולכן מברכין ברכת הראיה כשרואה אדם החביב לו⁵ כו'.

ואילו כשהוא רחוק, אין שייך תענוג אלא שמחה בלבד. לכן מברכים את ברכת הראייה כשרואים אדם היקר לנו וכו'

מרחוק אפשר לשמוח, אך לא להתענג. לכן תיקנו חכמים ברכה כשרואים חבר יקר לאחר זמן רב שלא נפגשו: עצם הראייה מביאה תענוג חדש.

5 והנמשל יובן בענין שמחה של מצוה דהנה טעמי תורה לא נתגלו עתה שאין עתה הגילוי רק שכך רצונו ית'.

את הנמשל נבין בעניין שמחת המצווה. הנה, טעמי התורה לא התגלו כעת, משום שכעת אין גילוי, אלא רק שכך רצונו יתברך

כעת המשל מיושם על השמחה שבעשיית מצווה. בזמן הזה אין אנו יודעים את טעמיהן הפנימיים של המצוות; אנו מקיימים אותן מפני שזהו רצונו של ה'

ולע"ל יתגלו טעמי תורה בחי' ענג עליון שיש בכל מצוה אמנם גם עתה ידוע לנו שמלובש ונמשך בהמצוה מבחי' תענוג העליון

ולעיתיד לבוא יתגלו טעמי התורה — בחינת התענוג העליון שיש בכל מצווה. ואף על פי כן, גם כעת ידוע לנו שבמצווה מתלבש ונמשך משהו מבחינת התענוג העליון,

לעיתיד לבוא, בעידן המשיח, יתגלו טעמי התורה, והם תענוגו של ה' בכל מצווה. גם כעת ידוע לנו שהתענוג הזה מתלבש במצווה

רק שאין מהותו מושג ולכן יכול להיות מזה בחי' שמחה גדולה וכמ"ש בשמחה ובטוב לבב מרוב כל.⁶

אלא שמהותו אינה מושגת; ולכן יכולה לבוא מכך בחינת שמחה גדולה, כמו שכתוב: "בשמחה ובטוב לבב מרוב כל"

אנו יודעים שהתענוג נמצא שם, אך איננו יכולים להשיג את מהותו, כמו העשיר והמטמון הנסתר שלו; הידיעה הזאת יכולה להביא שמחה גדולה. לכן התורה דורשת לעבוד את ה' "בשמחה ובטוב לבב"

כמו שהעשיר שמח מהמטמון אף שאינו רואהו בעיניו כו'. אך לע"ל יתגלה מהות התענוג העליון וזהו ישקני מנשיקות פיהו.⁷

כמו שהעשיר שמח על המטמון אף שאינו רואה אותו בעיניו וכו'. אבל לעתיד לבוא תתגלה מהות התענוג העליון, וזהו "ישקני מנשיקות פיהו".

לעתיד לבוא התענוג עצמו יתגלה, וזהו פירוש "ישקני מנשיקות פיהו": קרבה ישירה ואינטימית, במקום ידיעה מרחוק

6 ולכן בהמ"ק נק' שמחת לבו שהיה האור ג"כ מוסתר בארון וכפורת כו'. וכן תפלה באהוי"ר הוא ג"כ רק השגת המציאות ולא המהות.

ולכן בית המקדש נקרא "שמחת לבו", שכן גם בו היה האור נסתר בארון ובכפורת וכו'. וכך גם בתפילה מתוך אהבה ויראה יש רק השגת המציאות, ולא השגת המהות.

זהו הטעם לכך שבית המקדש נקרא רק "שמחת לבו" ולא תענוג: גם בו היה האור האלוהי נסתר בתוך הארון ובכפורת. בדומה לכך, אהבה ויראה בתפילה משיגות רק את הידיעה שה' נמצא, ולא תפיסה של מהותו; לכן הן מביאות שמחה ולא תענוג

אך ביום חתונתו זו מתן תורה נמשך בחי' תענוג אלא שמ"מ עכשיו אין התענוג בגלוי

אבל "ביום חתונתו" — זה מתן תורה — נמשכה בחינת תענוג, אלא שלמרות זאת התענוג אינו גלוי כעת

במתן תורה, "יום חתונתו", נמשך תענוגו של ה' עצמו אל התורה והמצוות; אך בזמן הזה הוא עדיין אינו גלוי

שמלובש ג"כ בהתלבשות בענינים גשמיים כ"א לע"ל יתגלה מתוך הלבושים וע"ז נאמר וראנה⁸ בכחי רא"י ממש כמ"ש ולא יכנף עוד⁹ כו' והיו עיניך רואות כו':

מפני שגם הוא מתלבש בענינים גשמיים; אבל לעתיד לבוא הוא יתגלה מתוך הלבושים. ועל כך נאמר "וראנה", בבחינת ראייה ממש, כמו שכתוב: "ולא יכנף עוד" וכו', "והיו עיניך רואות" וכו'

התענוג נסתר בלבושים הגשמיים של המצוות, ולעיתיד לבוא הוא יאיר מתוכם. לכן נאמר בפסוק "צאינה וראינה" — ראייה ממשית, כפי שמבטיח ישעיהו שה' לא יהיה נסתר עוד ו"עיניך רואות"

קטע 4 • 7-8

לבו של ה', המבול וקרבנו של נח

7 ועפ"י יובן המדרש (בפי בראשית פי כ"ז) ע"פ ויתעצב אל לבו¹⁰ אמר רבי ברכיה משל למלך שבנה פלטין ע"י אדריכל ראה אותה

על פי זה יובן המדרש (בפרשת בראשית, פרשה כ"ז), על הפסוק "ויתעצב אל לבו": אמר רבי ברכיה, משל למלך שבנה ארמון באמצעות אדריכל, וכשראה אותו

אדמו"ר הזקן מחיל כעת את הרעיון של "לבו" של הקב"ה על מדרש בבראשית רבה, על בראשית ו, ו, שם נאמר שהקב"ה, כשראה את ההשחתה שלפני המבול, "התעצב אל לבו".

ולא ערבה לו על מי יש לו להתכעס לא על אדריכל¹¹ כך ויתעצב אל לבו עכ"ל.

ולא היה הדבר ערב לו. על מי היה לו לכעוס, אם לא על האדריכל? כך גם "ויתעצב אל לבו". עד כאן לשונו

המשל של רבי ברכיה: מלך שארמונו, שנבנה בידי אדריכל, אינו מוצא חן בעיניו, מאשים את האדריכל. כך הקב"ה התעצב "אל לבו": הלב הוא, כביכול, האדריכל של העולם.

כי ממש"ל בענין וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק¹² שמדת מלכותו ית' נקראת לב שממנו נמשך החיות לכל האברים

שהרי לפי מה שנתבאר לעיל בענין "וביום שמחת לבו" — זה בנין בית המקדש, מידת מלכותו ית' נקראת "לב", וממנה נמשכת החיות לכל האברים,

כדי להסביר את המשל, הוא חוזר לפסוק 3: מלכותו של הקב"ה, המידה שדרכה הוא בורא את העולמות ומנהיג אותם, נקראת "לב", משום שכמו הלב היא שולחת חיות לכל האברים.

ואח"כ חוזרים הדמים מכל האברים אל הלב כך בחי' מלכותך הוא מכי"ע¹³ שממנה נמשך השפעת החיות לבי"ע והוא בחי' ממכ"ע

ואחר כך הדם חוזר מכל האברים אל הלב. כך גם "מלכותך" היא "מלכות כל העולמים", וממנה נמשכת השפעת החיות לבי"ע — בריאה, יצירה ועשיה; וזו בחינת ממלא כל עלמין.

בגוף, הדם גם חוזר מן האברים אל הלב. בדומה לכך, מלכות — "מלכותך, מלכות כל העולמים" — משפיעה חיות לשלושת העולמות. התחתונים, בריאה, יצירה ועשיה; זהו האור הממלא את כל העולמות, המחיה כל אחד לפי מידתו.

ואח"כ עולה האתעדל"ת מבי"ע לבחי' מלכות ואתעדל"ת זו הוא מ"ש ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך¹⁴ כו'

ואחר כך עולה האתערותא דלתתא מבי"ע לבחינת מלכות; ואתערותא דלתתא זו היא מה שנאמר: "ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך" וגו'.

הזרימה החוזרת היא "אתערותא דלתתא": עבודת האדם העולה מן העולמות האלה בחזרה אל מלכות. הדוגמה לכך היא אהבת ה' "בכל לבבך" — הלב האנושי משיב ל"לב" האלוקי.

ולכן בנין בהמ"ק שבו מקריבים הקרבנות שהוא ענין העלאת מ"ן מכירור ק"נ ונפש הבהמית נקי שמחת לבו שהשמחה היא פתיחת הלב שעייז המ"ן נמשך מ"ד מבחי" סוכ"ע בממכ"ע.

ולכן בניין בית המקדש, שבו מקריבים את הקרבנות — עניין העלאת מ"ן על ידי בירור קליפת נוגה והנפש הבהמית — נקרא "שמחת לבו"; שכן השמחה היא פתיחת הלב, ועל ידי כך נמשכים מ"ד מבחינת סוכב כל עלמין אל ממלא כל עלמין

קרבנות המקדש היו זרימה חוזרת כזאת: העלאת מ"ן — התעוררותו של המקבל כלפי מעלה — על ידי בירור בעלי החיים הגשמיים והנפש הבהמית. לכן המקדש הוא "שמחת לבו": השמחה פותחת את הלב, ובתגובה נמשכים מ"ד — השפע האלוקי היורד מלמעלה — מן האור. הסוכב כל עלמין אל האור הממלא את העולמות.

8 ולכן ההפוך מזה היה בדור המבול שהיו מכעיסין ובאין. ה"ז עד"מ כמו שיש ח"ו קלקול בהאברים המונע סיבוב והילוך הדם מהלב אל האברים ומהאברים אל הלב כו' ועייז לא נמשך ג"כ מהמוח בהלב ונפסק הקשר כו'.

ולכן ההפך מזה היה בדור המבול, שהיו מכעיסים והולכים. זה דומה, דרך משל, למצב שבו יש, חלילה, פגיעה באיברים המונעת את מחזור הדם ואת זרימתו מן הלב אל האיברים ומהאיברים אל הלב וכו'; ועל ידי כך גם ההשפעה מן המוח אל הלב אינה נמשכת, והקשר נפסק וכו'.

דור המבול פעל בניגוד לעבודת המקדש: במקום להעלות את לבם אל ה', הם הוסיפו להכעיס אותו. במשל, איבר שנפגע חוסם את מחזור הדם בשני הכיוונים, ואז גם השפעת המוח אינה מגיעה עוד אל הלב.

וכך הוא ענין ויתעצב אל לבו שלא נמשך האור בגילוי מבחי" סוכ"ע אל בחי' ממכ"ע הוא בחי' מלכות כו'.

וזהו ענין "ויתעצב אל לבו": שהאור לא נמשך בגילוי מבחינת סוכב כל עלמין אל בחינת ממלא כל עלמין, שהיא בחינת מלכות וכו'.

זו משמעות "ויתעצב אל לבו": האור העליון והמקיף כבר לא נמשך בגילוי אל מלכות, האור הממלא את כל העולמות, משום שהזרימה העולה מלמטה פסקה.

ולכן כפי' נח אחר שהקריב קרבן וכתוב וירח ה' את ריח הניחוח¹⁵ כתי' ויאמר ה' אל לבו כו' והוא ע"ד מעין שנקרא בנין בהמ"ק מקום הקרבנות שמחת לבו כנ"ל:¹⁶

ולכן בפרשת נח, לאחר שהקריב קרבן, ונאמר "וירח ה' את ריח הניחוח", נאמר "ויאמר ה' אל לבו" וכו'. זה מעין דוגמה למה שנקרא בניין בית המקדש — מקום הקרבנות — "שמחת לבו", כפי שנתבאר לעיל.

לאחר המבול הקריב נח קרבן, ה' הריח את ריחו הניחוח, והפסוק מספר שה' אמר אל לבו שלא יוסיף לקלל את האדמה. הקרבן של נח השיב את הזרימה, והיה מעין דוגמה קטנה לבית המקדש, מקום הקרבנות, הנקרא "שמחת לבו".

בעבודה

על האדם לעבוד את ה' בשמחה רבה בקיום המצוות, מתוך ידיעה שהתענוג של ה' עצמו מלוכש בהן, אף שאינו נראה עדיין; וכאשר הוא מברר דברים גשמיים באמצעות המצוות ואוהב את ה' "בכל לבבך", הוא מעלה אתערוותא דלתתא הפותחת את המשכת האור האלוקי אל העולם.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שערכה של אבן טובה טמון בפלא שבאבן מאירה, וכיצד הדבר מסביר את כוחן של מצוות גשמיות?
2. מה ההבדל בין שמחה לתענוג, ומדוע המצוות יכולות להביא כעת רק שמחה?
3. מדוע הן בית המקדש והן התפילה מתוך אהבה ויראה מתוארים כתופסים רק את מציאות האור ולא את עצמותו?
4. כיצד משל הלב וזרימת הדם מסביר את הפסוק "ויתעצב אל לבו" ואת תגובת ה' לקרבנו של נח?

הערות

פסוקה 1

- 1 בפסוק נקראות בנות ציון ולראות את שלמה המלך "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו". המאמר כולו מפרש את הביטויים שבפסוק, אחד לאחד.

Song of Songs 3:11א"י: שיר השירים ג'

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

- 2 ולפי שהוא דבר פלא שהדומם כאבן יאיר
ההערה מצטטת את החיבור הזה, המסביר את אותה נקודה: כשנר מאיר אין בכך חידוש כלל, אבל כשאבן דוממת מאירה, יש בכך חידוש גדול. זהו ניסוח מקביל למשל המובא כאן.

הערות קה"ת

במאמרי אדה"צ על מארז"ל ע' קו מסביר זה "כי כשהנר מאיר אין זה חידוש כלל, אך כשהאבן שהוא בחי' דומם מאיר הוא דבר חידוש גדול". וראה גם לקו"ת נשא כג, ג.

פסוקה 3

- 3 ביום חתונתו זו מ"ת
המשנה מסיימת בפסוק משיר השירים ג, יא ומפרשת: "ביום חתונתו" — זה מתן תורה, ו"ביום שמחת לבו" — זה בניין בית המקדש. אדמו"ר הזקן מתבסס על שני הזיהויים האלה.

Mishnah Ta'anit 4:8ח"ט: משנה תענית ד'

... וכן הוא אומר, צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ (שיר השירים ג). ביום חתונתו, זה מתן תורה. וביום שמחת לבו, זה בניין בית המקדש, שִׁבְעִינָה בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן:

Rabbon Simeon hen Gamaliel says, "Never were more joyous festivals in Israel than the 15th of Ab and the day of atonement, for on them the maidens of Jerusalem used to go out dressed in white garments—borrowed ones, in order not to cause shame to those who had them not of their own;—these clothes were also to be previously immersed, and thus they went out and danced in the vineyards, saying, Young men, look and observe well whom you are about to choose [as a spouse]; regard not beauty [alone], ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

- 4 "סמכוני באשיות, רפדוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני". כאן הכלה החולה מאהבה היא ישראל בגלות, המבקשת שהתורה תסמוך אותה.

Song of Songs 2:5ה"ב: שיר השירים ב'

סִמְכוּנִי בְּאַשִׁיּוֹת רָפְדוּנִי בְּתַפּוּחִים כִּי־חֹלֶת אֶהְיֶה אֲנִי:

'Stay ye me with dainties, refresh me with apples; For I am love-sick.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

- 5 ממברכין ברכת הראיה כשרואה אדם החביב לו

רבי יהושע בן לוי פוסק שהרואה חבר לאחר שלושים יום אומר ברכת שהחינו, ולאחר שנים עשר חודש — "מחיה המתים". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שראיית אדם אהוב מביאה תענוג שאינו נובע רק מן הידיעה עליו מרחוק.

ברכות ג"ח ברכות 58ב

פסוקה 5

- 6 בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

התורה מוכיחה את ישראל על שלא עבדו את ה' "בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". כאן הפסוק ממחיש את השמחה הגדולה הנובעת מן הידיעה שתענוגו של ה' נמצא במצווה.

דברים כ"ח:מ"ז Deuteronomy 28:47

תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עֲבַדְתָּ אֶת־יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל:

because thou didst not serve the L-RD thy G-d with joyful-ness, and with gladness of heart, by reason of the abundance of all things;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 7 ישקני מנשיקות פיהו

בקשת הפתיחה של שיר השירים, "ישקני מנשיקות פיהו", מתפרשת כאן כגילוי מהותו של תענוג ה' לעתיד לבוא.

Song of Songs 1:2ב"ב: שיר השירים א'

יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דִּדְךָ מִיַּיִן:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

- 8 וראנה

הפסוק פותח במילים "צאינה וראינה בנות ציון". אדמו"ר הזקן מפרש את "ראינה" כראייה ממשית של תענוגו של ה' לעתיד לבוא.

Song of Songs 3:11א"י: שיר השירים ג'

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָהּ לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9

ולא יכנף עוד

"ולא יכנף עוד מוריק, והיו עיניך רואות את מוריק". הערת קה"ת מביאה מקור זה; הוא מתאר את הגילוי הגלוי שאליו מתייחסת המילה "ראינה"

ישעיהו ל:20 כ"Isaiah 30:20

ונתן לכם אֲדֹנֵי לֶחֶם צָר וּמִים לֶחֶם וְלֹא־יִכְנֹף עוֹד מוֹרִיק וְהָיוּ עֵינֵיכֶם רְאוּת אֶת־מוֹרִיק:

And though the L-rd give you sparing bread and scant water,
Yet shall not thy Teacher hide Himself any more, But thine
eyes shall see thy Teacher;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"ל, כ.

פסקה 7

10

ויתעצב אל לבו

לפני המבול נאמר: "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ, ויתעצב אל לבו"

בראשית ו:6 כ"Genesis 6:6

וַיִּנָּחֶם ה' כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְּעַצֵּב אֶל־לְבוֹ:

And it repented the L-RD that He had made man on the
earth, and it grieved Him at His heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11

ויתעצב אל לבו אמר רבי ברכיה משל למלך שבנה פלטין ע"י
אדריכל ראה אותה ולא ערבה לו על מי יש לו להתכעס לא על
אדריכל

המשל של רבי ברכיה על בראשית ו, ו: מי שארמונו, שנבנה בידי אדריכל, אינו מוצא חן בעיניו, כועס על האדריכל; כך "ויתעצב אל לבו". אדמו"ר חזקן מזהה את ה"לב" עם מלכות

בראשית רבה כ"ד:4 ב"Bereshit Rabbah 27:4

... מתנחם אני שעשיתי אותו וניתן בארץ. ויתעצב אל לבו אמר רבי ברכיה: משל לשר שבנה פלטין על ידי אדריכל, ראה אותה ולא ערבה לו. על מי יש לו להתכעס, לא על אדריכל? כך, ויתעצב אל לבו. אמר ר' אסי: משל לשר שעשה סחורה ע"י סרסור והפסיד. על מי יש לו להתרעם. לא על הסרסור? כך ויתעצב אל לבו. אפיקורס אחד שאל את רבי יהושע בן קרחה אמר לו: אין אתם אומרים שהקדוש ברוך הוא רואה את הנולד? אמר לו: הן. והא כתיב ויתעצב אל לבו? אמר לו: נולד לך ...

"The L-rd regretted that He had made man on the earth, and He was saddened in His heart" (Genesis 6:6). "The L-rd regretted [vayinahem] that He had made man on the earth" - Rabbi Yehuda and Rabbi Neḥemya, Rabbi Yehuda said: [G-d said:] 'There was regret before Me that I created him below ["on the earth"], for had I created him on High, he would never have rebelled against Me.' Rabbi Neḥemya said: [G-d said:] 'I take solace [mitnahem] in the fact that I created him below ["on the earth"], ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12

ושמחת לבו זה בנין בהמ"ק

המשנה מזהה את "שמחת לבו" עם בניין בית המקדש, וזהו העניין הנוכר

כאן.

משנה תענית ד'ח"ט:4 Mishnah Ta'anit 4:8

... וכן הוא אומר, צָאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמָלֶךְ שְׁלֵמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ (שיר השירים ג). בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ, זֶה מִתֵּן תּוֹרָה. וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ, זֶה בְּנִיּוֹן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִכְנָה בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ. אָמֵן:

Rabbon Simeon hen Gamaliel says, "Never were more joyous festivals in Israel than the 15th of Ab and the day of atonement, for on them the maidens of Jerusalem used to go out dressed in white garments—borrowed ones, in order not to cause shame to those who had them not of their own;—these clothes were also to be previously immersed, and thus they went out and danced in the vineyards, saying, Young men, look and observe well whom you are about to choose [as a spouse]; regard not beauty [alone], ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

13

מלכותך הוא מכ"ע

"מלכותך מלכות כל עולמים": מלכות היא המידה המחיה את כל העולמות

תהילים קמ"ה:13 Psalms 145:13

מִלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14

ואהבת את הוי"ה אלקיך בכל לבבך

המצווה לאהוב את ה' בכל הלב מוצגת כאתערותא דלתתא העולה בחזרה אל מלכות

דברים ו:5 Deuteronomy 6:5

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 8

15

וירח ה' את ריח הניחוח

לאחר הקרבת הקרבן של נח נאמר: "וירח ה' את ריח הניחוח, ויאמר ה' אל לבו: לא אוסיף לקל עוד את האדמה בעבור האדם"

בראשית ח:21 כ"Genesis 8:21

וַיִּרַח ה' אֶת־רִיחַ הַנִּיחּוֹחַ וַיֹּאמֶר ה' אֶל־לְבוֹ לֹא־אֶסְפָּה לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע מִנְּעֻרָיו וְלֹא־אֶסְפָּה עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כָּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

And the L-RD smelled the sweet savour; and the L-RD said in His heart: 'I will not again curse the ground any more for man's sake; for the imagination of man's heart is evil from his youth; neither will I again smite any more every thing living, as I have done.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16

ועפ"ז . שמחת לבו כניל

בכתב יד זה חסר כל הקטע מ"על פי זה יובן המדרש" ועד "שמחת לבו, כפי שנתבאר לעיל". במקומו מופיע קטע העוסק בסיבה לכך שהתורה נקראת

רפואה: על הפסוק "כל המחלה וגוי לא אשים עליך כי אני ה' רופאך" נאמר שמלך מעסיק רופא שמדריך אותו כדי שלא יחלה, וגם הדרכה זו נקראת רפואה; זוהי הרפואה שעל ידי התורה, ואילו לאחר שכבר אירעה פגיעה, הרפואה היא תשובה. תורה הנלמדת לשמה ממשיכה אור חדש, ולכן מרפאת כמו תשובה; שתי בחינות אלה שבתורה נקראות גשם וטל.

הערת קה"ת

כל הקטע ליתא בבוך 35 [באזה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקכב בכמה שינויים ע"ש], ובמקומו נמצא קטע דלהלן: עוד י"ל בדרך אפשר [באזה"ת שם — בדרך אחר] שהתורה נק' רפואה דהנה כתיב כל המחלה כו' לא אשים כו' כי אני ה' רופאך והקשו אם לא אשים החולי רפואה למה, והתירוץ הוא כמו מלך ישר [באזה"ת שם — או שר] מחזיק אצלו רופא המורה לו הנהגה טובה שלא יבא לידי חולי ר"ל, וזהו נקרא ג"כ בלשון רפואה וזהו הרפואה ע"י התורה, אך אם כבר הגיע הקלקול אזי הרפואה ע"י התשובה, וב' הדרכים אמת שיש תורה ויש תורה ע"ד מעיקרא כי קעביד אינש אדעת' דנפשי קעביד היא רק רפואה ע"ד הב', אבל יש בחי' עוסק בתורה לשמה ואז ממשיך אור חדש ממש, [באזה"ת שם נוסף — כמ"ש ממושבותיכם תביאו כו' לכן היא רפואה] לכן רפואה כמו תשובה דכמו שתלמוד מביא לידי מעשה כך ג"כ לידי תשובה, והאור שבתורה מחזירו למוטב, וב' הבחי' אלו שבתורה נק' גשם וטל כמ"ש יערוף כמטר כו' ותיזל כטל.

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/bereishis/10/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק